

Nr 257.

Ankom till riksdagens kansli den 21 juni 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ersättning till kaptenen vid intendenturkåren Å. K. L. Eriksson för honom i visst mål förorsakade rättegångskostnader.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *N. Holmström* väckt motion (II: 257) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till kaptenen vid intendenturkåren Å. K. L. Eriksson skall utbetalas ersättning med 891 kronor för honom förorsakade rättegångskostnader i mål där han blivit av vederbörlig domstol frikänd från ansvars- och ersättningskyldighet.

Motionären har till stöd för sin framställning anfört följande.

I samband med intagandet av förstärkt försvarsberedskap i september 1939 krigsorganiserades vissa delar av för Stockholms försvar avsedda luftvärnsförband. Förbanden, som samtliga voro landstormsförband, hade icke tidigare varit organiserade och saknade depå i egentlig bemärkelse. Under vintern och våren 1939—1940 skedde ideliga nyuppsättningar, intensifierade i samband med händelserna den 9 april 1940.

Den 16 oktober 1939 beordrades dåvarande löjtnanten i reserven vid intendenturkåren Eriksson såsom intendent till det av ovan berörda förband bildade A 401 sedan den förutvarande intendenten fullkomligt brutit samman under den oerhörda arbetsbördan. Strax innan hade krigskassören vid A 401 likaledes avgått från förbandet och provisoriskt ersatts med en värnpliktig vid namn Sundström. Eriksson gjorde upprepade framställningar till militärområdesbefälhavaren om att erhålla ny krigskassör, men då bristen på utbildade krigskassörer var mycket stor, kunde Erikssons anhållan icke tillmötesgås. Eriksson, som under sin tidigare tjänstgöring såsom reservofficer aldrig tjänstgjort å expeditioner, grep med stor energi sig an med arbetet. Han ansåg sin främsta uppgift såsom intendent vara att söka få ordning på truppens förplägnad, förläggning och utrustning, vilka samtliga grenar tidigare varit behäftade med allvarliga brister. Hans arbete härvidlag, med en utomordentligt lång arbetstid om dygnet, har erhållit de amplaste lovord av såväl regementschef som militärområdesbefälhavare. Det kan även vitsordas att detta arbete medfört stora besparingar för kronan uppgående till summor mångdubbelt större än dem inför för vilka han sedermera kom att ställas under åtal.

På grund av de utmärkta befälegenskaper som Eriksson under denna tjänstgöring ådagalade erhöll Eriksson sedermera anställning såsom officer på aktiv stat.

Någon gång under våren 1940 började misstanke uppstå att vissa förskingringar ägt rum vid krigskassan. Genom utslag av fältkrigsrätten den 12 oktober 1940 ådömdes Sundström frihetsstraff för förskingring av

5 655:57 kronor under tiden december 1939—juli 1940. Senare framkom att Sundström gjort sig skyldig till ytterligare förskingringar, varför han av fältkrigsrätten ådömdes ytterligare straff. Vid bägge dessa mål hördes Eriksson i mycket ringa utsträckning.

Sedermera uppdrog emellertid riksdagens militieombudsman åt allmänne åklagaren att ställa Eriksson under åtal med yrkande att han måtte fällas till ansvar för det han såsom chef för krigskasseavdelningen åsidosatt sina skyldigheter beträffande kontrollverksamhet samt krigskassatjänst och därigenom möjliggjort Sundströms förskingring. Tillika fördes ersättningstalan mot Eriksson för de av Sundström förskingrade medlen. Vid första rättegångstillfället kunde Eriksson icke iakttaga inställelse på grund av viktig militärtjänstgöring utanför Stockholm. Vid andra rättegångstillfället den 11 april 1942 inställde Eriksson sig personligen utan något juridiskt biträde. Han var då av den bestämda uppfattningen, att det mot honom anhängiggjorda målet var av rent formell art och hade föranletts därav, att kronan icke kunnat utfå något av de utdömda beloppen av Sundström och detta i sin tur medfört att ärendet angående avskrivning av de utav Sundström förskingrade beloppen måste hänskjutas till krigsrätt för att slutligen kunna avskrivas. Under målets handläggning blev han emellertid upplyst av rättsens ordförande, att hans uppfattning var helt oriktig och att det för honom var av synnerlig vikt att han noga satte sig in i alla detaljer i målet och att ordföranden förmodade att Eriksson därvid måste anlita juridiskt biträde.

För såvitt Eriksson vid detta tillfälle ägt kännedom om stadgandet i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes 80 § skulle Eriksson givetvis omedelbart hemställt hos rätten om förordnande av rättsbildat biträde att bispringa Eriksson vid utförande av hans ansvarstalan. Kännedom härom ägde emellertid Eriksson icke; någon upplysning om hans möjligheter och rättighet härutinnan lämnades honom icke.

I stället vidtalade Eriksson juris kandidaten Göran Selander, och denne fick ett synnerligen vidlyftigt utredningsarbete, vilket sedermera blev av stort värde då det gällde fastställandet av den summa för vilken Eriksson kunde anses ansvarig. Sålunda blev Selander för att kunna bemöta åklagarens ansvarstalan tvungen att genomgå samtliga protokoll och andra handlingar i målet mot Sundström samt, för att Eriksson skulle kunna yttra sig om kronans i målet framställda krav, vilka från början voro större än vad de sedan slutligen bestämdes till, icke blott genomgå sagda protokoll utan även verkställa mycket vidlyftig utredning av hos kungl. arméförvaltningen förvarade verifikationer och andra handlingar från ifrågavarande krigskassaavdelning, avseende icke blott tiden för Sundströms handhavande av krigskassan utan även dessförinnan, vilka olika tidsperioder hade gemenskap och stor betydelse för såväl åtalets som skadeståndsyrkandenas bedömande. Det bör i detta sammanhang beaktas, att protokollen i ett av målen mot Sundström icke stått att återfinna för Eriksson eller hans biträde, varför utredningen i denna del avsevärt försvårades. Av protokollen i målet mot Eriksson kanske icke tillfullo framgår, vilket arbete som nedlagts å målet. Hur vidlyftigt utredningsarbetet varit och hur stora svårigheter som därvid mött Selander för utrönande av de verkliga förhållandena — vad Sundström medgivit i målet kunde ju icke tagas för gott av Selander (Eriksson) — framgår kanske bäst av vad som uppgivits i målet och vitsordats av åklagaren angående krigskassaavdelningens omslutning. *Såväl allmänne åklagaren som ombudet för kungl. arméförvaltningens civila de-*

partement grundade sedermera sina slutliga ansvarsyrkanden resp. yttranden om ersättningsskyldighet på Selanders utredning.

Härav framgår att Eriksson och dennes juridiska biträde i stor utsträckning fullgjort det omfattande och mödosamma utredningsarbete, som rätteligen ålegat åklagaren i målet och framför allt målsägaren, kungl. arméförvaltningens civila departement.

Genom utslag den 12/12 1942 frikändes Eriksson helt från ansvar och skadeståndsskyldighet. Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

Genom åtalet och det processuella förfarandet hade emellertid Eriksson förorsakats avsevärda kostnader för den utredning han måst utföra. Utom av Eriksson själv nedlagt arbete för denna utredning har han mottagit krav från sitt juridiska biträde å 891 kronor. Då Eriksson med visst fog ansåg skäligt, att dessa kostnader icke borde stanna på honom, gjorde han underdånig hemställan om att av allmänna medel bliva gottgjord för de utgifter han sålunda åsamkats. Såsom särskilt motiv härför framfördes att, därest Eriksson vid första inställelsen inför krigsrätt haft kännedom om föreskrifterna i 80 § lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes, skulle vid den utgång målet fått kostnaderna för hans rättegångsbiträde gäldats av allmänna medel. Kungl. Maj:t fann emellertid genom beslut den 27/10 1944 dn 4060 Erikssons ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Det måste för det allmänna rättsmedvetandet vara stötande, att en oförvitlig medborgare, vilken på grund av honom ovidkommande omständigheter blivit ställd under åtal men frikänts skall belastas med utgifter, som allvarligt måste påverka hans ekonomiska ställning, endast därför att han saknat kännedom om gällande lags föreskrifter. Om han utnyttjat de möjligheter, dessa erbjuda, skulle han hava befriats från varje med målet sammanhängande penningutgift. Då vederbörande icke i vanlig administrativ ordning kunnat erhålla ersättning för det han utgivit i målet, anser jag att riksdagen bör bereda honom gottgörelse härför.

Ehuru i målet styrkts att Eriksson förfarit felaktigt, har han dock frikänts från ansvars- och ersättningsskyldighet på den grund, att han under ifrågakomna tid av vissa omständigheter icke kunnat medhinna alla tjänståligganden. Det kan vid sistnämnda förhållande synas skäligt, att Eriksson erhåller åtminstone något bidrag till de kostnader, som åsamkats honom för anlitande av rättegångsbiträde i målet, särskilt som det av denne utförda utredningsarbetet synes hava varit av värde för kronan vid bestämmandet av förskingringsbeloppets storlek. Utskottet vill därför föreslå, att Eriksson tillerkännes ersättning med 400 kronor, vilket belopp försvarets civilförvaltning ansett skäligen kunna ifrågakomma vid bestämmande av ersättning till Eriksson. Beloppet bör lämpligen bestridas från det å riksstaten uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionen II: 257, medgiva, att såsom bidrag till kaptenen vid intendenturkåren

Å. K. L. Eriksson för havda kostnader för anlitan-
dande av rättegångsbiträde i mål angående ansvar för försummelse i
tjänsten må från det å riksstaten uppförda förslagsanslaget
till oförutsedda utgifter beviljas ett belopp av 400 kronor.

Stockholm den 21 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Lind-
ström, Bäcklund, Bernhard Nilsson, Karl Andersson, Mannerskantz, Heiding, Gustaf
Iwar Anderson, Gillström, Gustav Emil Andersson* och *Albertsson*; samt
från andra kammaren: herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Svensson* i Grönvik, *Ward,
Persson* i Tidaholm, *Bergström, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Hall, Norup, Holm-
ström, Boman* i Kieryd och *Pettersson* i Degerfors.
